

COOP FINNMARK SA
Postboks 100
9501 ALTA

Deres referanse

Vår referanse
19/01267-4/EHN

Dato
28.02.2020

Varsel om vedtak om overtredelsesgebyr - COOP FINNMARK SA

Vi viser til vårt brev av 8. oktober 2019 med krav om redegjørelse, og deres svar av 21. oktober 2019.

1. Varsel om overtredelsesgebyr

Dette er et forhåndsvarsel om at Datatilsynet vil fatte følgende vedtak om overtredelsesgebyr:

Med hjemmel i personopplysningsloven § 1, jf. personvernforordningen artikkel 58 nr. 2 bokstav i, jf. artikkel 83, pålegges Coop Finnmark SA, org.nr. 981 397 568, å betale et overtredelsesgebyr til statskassen på 400 000 – firehundretusen – kroner for å ha utlevert personopplysninger i strid med personvernforordningen artikkel 6, og 5 nr. 1 bokstav a.

2. Nærmere om sakens faktiske forhold

Datatilsynet mottok 10. april 2019 melding om brudd på personopplysningssikkerheten (avviksmelding) fra Coop Finnmark SA (heretter «Coop Finnmark»). I meldingen beskrives avviket slik:

«Butikksjef oppdager tyveri i selvskanningen via kameraovervåkingen. Det er to gutter på opptaket, disse to ser på, mens en av guttene stjeler. (De er fire stykker til sammen). Butikksjef filmer opptaket fra kameraovervåkingen og sender denne til en han kjenner som [redacted]; med spørsmål er «dette [redacted]» (hennes sønn). Ingen ansikt vises, men man kan se håret, påkledning, samt skotøy. Hun sender denne videre til sin sønn hvor hun spør om dette er han. Det er det da ikke, men hennes sønn sender deretter videoen videre, hvor den da kommer frem til han som var filmet på opptaket.»

Slik vi forstår avviksmeldingen har det skjedd en utlevering av kameraopptak fra et overvåkingskamera i en butikk tilhørende Coop Finnmark. Utleveringen skjedde ved at butikksjefen i butikken filmet en skjerm som viste opptak fra kamera i butikken. Det er ikke

spesifisert hvilken gjenstand som ble brukt til å filme opptaket, men det kan fremstå som at det er butikksjefens private telefon som ble anvendt.

Opptaket som ble utlevert viste fire barn, med en anslått alder på 15 eller 16 år, som stjal varer i butikken. Ett eller to av barna utførte det fysiske tyveriet, mens to av de avbildede på opptaket så på at de andre stjal. I følge avviksmeldingen vises ikke ansiktene på de avbildede, men det er mulig å se og skille personene fra hverandre basert på bekleddingen, hår og skotøy.

Butikksjefen har deretter sendt opptaket, fra sin telefon, videre til det han antok var moren til en av de avbildede. Han spurte mottakeren om den avbildede personen var hennes sønn. Kvinnen besvarte spørsmålet negativt, og sendte deretter videoen videre til sønnen sin. Sønnen sendte deretter videoen videre. På et tidspunkt nådde videoen frem til den eller de som er avbildet på opptaket.

Det fremkommer av avviksmeldingen at opptakene senere er utlevert til politiet.

Datatilsynet anmodet Coop Finnmark om ytterligere opplysninger i et brev med krav om redegjørelse, som ble sendt 8. oktober 2019. Anmodningen ble besvart i redegjørelse datert 21. oktober 2019. Vedlagt var virksomhetens rutiner for kameraovervåking og håndtering av avvik ved behandling av personopplysninger, samt virksomhetens databehandleravtale med en leverandør av visse tekniske tjenester.

Punkt 9 i Rutine for Kameraovervåking – Butikker i Coop Finnmark omhandler utlevering av personopplysninger. Punktet i sin helhet lyder:

«Personopplysninger skal ikke bli utlevert til utenforstående med mindre det foreligger skriftlig grunnlag for utlevering. Hvis det kreves samtykke fra de som er avbildet skal bekreftelsen vedlegges utleveringsbegjæringen. Hvis det kreves utlevering i forbindelse med etterforskning av en straffbar handling eller ulykke, kan utlevering til politiet skje, uten at det foreligger samtykke, hvis grunnlaget for utleveringen finnes.»

Utlevering av bilder/opptak utleveres i eget format. Originalene beholdes av virksomheten og er gjenstand for sletting etter reglene for dette.

Bilde/opptak skal aldri brukes til annet enn det formål, jf. pkt 2, det er utlevert til. Ansvar for den praktiske håndteringen av utlevering er delegert til sikkerhetssjef, butikksjef eller til en de delegerer dette ansvaret til.»

Datatilsynet har ikke sett opptaket som ble sendt videre. Det er ikke vurdert som avgjørende for forståelsen av saken, ettersom virksomheten selv har meldt saken til Datatilsynet, og formålet med utleveringen var å identifisere de avbildede.

3. Personopplysningsloven

3.1 Nærmere om personopplysningslovens krav

Personopplysningsloven gjennomfører den europeiske personvernforordningen i norsk rett. Reglene i loven og forordningen gjelder ved helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 2 og personvernforordningen artikkel 2. Inngangsvilkåret for at forordningen skal komme til anvendelse, er at det skjer en behandling av *personopplysninger*.

Forordningens artikkel 4 nr. 1 definerer personopplysninger slik:

«enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person («den registrerte»); en identifiserbar fysisk person er en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, særlig ved hjelp av en identifikator, f.eks. et navn, et identifikasjonsnummer, lokaliseringsopplysninger, en nettidentifikator eller ett eller flere elementer som er spesifikke for nevne fysiske persons fysiske, fysiologiske, genetiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet».

Definisjonen av personopplysninger er vid. Det relevante er at opplysningene er egnet til å identifisere en person, også med hjelpemidler.

All behandling av personopplysninger må være i tråd med de grunnleggende prinsippene i forordningens artikkel 5. Prinsippene innebærer at behandlingen skal være *lovlig, rettferdig og gjennomsiktig* (bokstav a). Behandlingen skal kun skje etter forhåndsbestemte *formål*, og ikke gjenbrukes for nye formål som strider mot de opprinnelige (bokstav b). Behandlingen skal være *adekvat, relevant og begrenset* til det bestemte formålet (bokstav c). Opplysningene skal være *riktige* (bokstav d), og de skal kun *lagres* for en begrenset tidsperiode etter hva som er nødvendig etter formålet (bokstav e). Behandlingen skal skje på en måte som sikrer personopplysningenes *integritet og konfidensialitet* (bokstav f). Dette prinsippet innebærer at personopplysningene skal sikres mot at utenforstående får uautorisert tilgang, gjennom egnede organisatoriske og tekniske tiltak.

Det er den behandlingsansvarlige som er *ansvarlig* for å sikre at disse prinsippene og forordningen som helhet, overholdes (artikkel 5 nr. 2).

Et av personvernforordningens krav for at behandlingen skal anses for å være lovlig er at det foreligger et *behandlingsgrunnlag*. De ulike formene for behandlingsgrunnlag finner vi i forordningens artikkel 6. For kameraovervåking utført av private virksomheter er det behandlingsgrunnlaget i artikkel 6 nr. 1 bokstav f som er det mest nærliggende, og som er anvendt av Personvernemnda i vurderingen av slike saker.¹

Behandlingsgrunnlaget i artikkel 6 nr. 1 bokstav f gir anvisning på en interesseavveining. Personopplysninger kan behandles etter dette grunnlaget dersom det er nødvendig for å vareta

¹ Se f.eks. PVN 2019-09

en berettiget interesse som veier tyngre enn hensynet til den enkeltes personvern. Dette innebærer at virksomheten må ha en berettiget interesse, behandlingen må være nødvendig for å oppnå den berettigede interessen og at det gjøres en konkret vurdering av vekten av interessen. Denne må så veies mot den registrertes rett til personvern.

Dersom en behandling ikke oppfyller de grunnleggende kravene ved behandling, vil behandlingen være ulovlig.

3.2 Spørsmålet om anvendelse av forskrift for kameraovervåking i virksomhet

Datatilsynet har vurdert avviksmeldingen fra Coop Finnmark SA etter de generelle reglene i forordningen, og ikke de spesielle reglene i forskrift for kameraovervåking i virksomhet.² Vi vil i det følgende begrunne lovvalget.

Personvernforordningens artikkel 88 åpner for at medlemsstatene kan fastsette nærmere regler for behandling av arbeidstakeres personopplysninger i forbindelse med ansettelsesforhold.

Rekkevidden av særreglene om kameraovervåking er derfor begrenset til rammen av ansettelsesforhold. Dette presiseres også av departementet i forarbeidene til ny personopplysningslov.³ Reglene om kameraovervåking i virksomhet er plassert i arbeidsmiljølovens kapittel 9, som omhandler arbeidsgivers adgang til å iverksette kontrolltiltak i sin virksomhet. Forskrift om kameraovervåking i arbeidsforhold er gitt med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 9-6.

Hverken arbeidsmiljøloven § 9-6 eller forskriften inneholder noen definisjon av begrepet «kameraovervåking i virksomhet». I forarbeidene til ny personopplysningslov skriver departementet i tilknytning til dette at kameraovervåking som foretas av andre enn arbeidsgiver, vil falle utenfor, selv om kameraet også fanger opp arbeidsplasser». Videre skriver de:

«På den andre siden vil det ikke være avgjørende at arbeidsgiver selv setter opp og/eller administrerer selve overvåkingen. Det vil være tilstrekkelig at overvåkingen skjer i forståelse med arbeidsgiver, er i arbeidsgivers interesse og at formålet (blant annet) er å overvåke arbeidsgivers virksomhet. Et typisk eksempel vil være overvåking av butikklokale i et kjøpesenter, hvor overvåkingen administreres av senteret selskapet».

I vurderingen av om forskriften kommer til anvendelse skriver departementet:

«For det andre vil det være et vilkår at overvåkingen kan anses som et kontrolltiltak i arbeidsmiljølovens forstand. Departementet mener derfor at kameraovervåking som ikke, eller i svært liten grad, vil kunne anses som en belastning for arbeidstakerne

² FOR-2018-07-02-1107.

³ Prop. 56 LS (2017-2018), punkt 31.3.3.3

personlige integritet, vil falle utenfor reglens anvendelsesområde, altså selv om den skjer «i virksomhet», jf. formålet med reguleringen i arbeidsmiljøloven kapittel 9».

Det betyr at viderebehandlingen av personopplysninger som er samlet inn gjennom kameraovervåkingen som i utgangspunktet faller inn under forskriftens virkeområde, ikke gjelder dersom viderebehandlingen (i dette tilfellet utlevering) kun gjelder personopplysninger om andre enn arbeidstakere.

På bakgrunn av at forordningens artikkel 88 kun åpner for å gi nærmere regler for behandling av *arbeidstakeres* personopplysninger i forbindelse med ansettelsesforhold, det faktum at forskriftene er hjemlet i arbeidsmiljølovens kapittel som regulerer arbeidsgivers adgang til å iverksette kontrolltiltak i virksomhet, og uttalelsene i forarbeidene, er Datatilsynets vurdering at forskriften ikke er riktig regel å anvende i denne konkrete saken.

Utleveringen av bildene som ble gjort av Coop Finnmark omfattet ikke personopplysninger om noen av virksomhetens ansatte. Ettersom det ikke foreligger et arbeidsforhold mellom de registrerte og virksomheten er det dermed de generelle reglene i personopplysningsloven og personvernforordningen som kommer til anvendelse.

3.3 Særlig om ileggelse av overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr er et virkemiddel for å sikre effektiv etterlevelse og håndhevelse av personopplysningsregelverket. Hovedformålet med overtredelsesgebyr er prevensjon.

I samsvar med Høyesteretts praksis (jf. Rt. 2012 side 1556) legger vi til grunn at overtredelsesgebyr er å anse som straff etter den europeiske menneskerettighetskonvensjonen art 6. Det kreves derfor klar sannsynlighetsovervekt for lovbrudd for å kunne ilegge gebyr.

Datatilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr etter en skjønnsmessig helhetsvurdering. Reaksjonsformen er hjemlet i forordningens artikkel 58 nr. 2 bokstav i.

I personvernforordningen artikkel 83 fremgår vilkårene for ileggelse av gebyr. Bestemmelsen inneholder bl.a. en oversikt over hvilke momenter som skal vurderes i forbindelse med utmålingen av gebyrets størrelse. Artikkelen angir også gebyrenes størrelsesorden, og det fremgår av art. 83 nr. 4 og nr. 5 at maksimumssatsene avhenger av hvilke bestemmelser i personvernforordningen som er overtrådt.

Bestemmelsen gir i utgangspunktet anvisning på at ileggelse av overtredelsesgebyr beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering, men den legger føringer for skjønnsutøvelsen ved å trekke frem momenter som skal ha særlig vekt. Av artikkelens første ledd går det frem at overtredelsesgebyret i hver enkelt tilfelle skal være virkningsfullt, stå i et rimelig forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

Vi viser også til Personvernrådets retningslinjer vedrørende anvendelse og fastsettelse av overtredelsesgebyr i overensstemmelse med forordningen (EU) 2016/679 (WP 253), hvor

Personvernrådet redegjør for de generelle kriteriene i art. 83 nr. 1, og momentene i art. 83. nr. 2.⁴

4. Datatilsynets vurderinger og begrunnelse for vedtak

4.1 Innledning

Det er klart at det har skjedd en behandling av personopplysninger som faller innenfor virkeområdet til personopplysningsloven og personvernforordningen, jf. lovens § 2 og forordningens artikkel 2. Formålet med utleveringen av personopplysningene var å identifisere den avbildede personen. Personopplysningsloven og personvernforordningen kommer dermed til anvendelse.

Datatilsynet mener at Coop Finnmark ikke hadde behandlingsgrunnlag for utleveringen av kameraopptaket. Dette vil begrunnes i det følgende.

4.2 Vurdering av behandlingsgrunnlag

Rutinene til Coop Finnmark viser at kameraovervåkingen i butikkene har behandlingsgrunnlag i artikkel 6 nr. 1 bokstav f. Vi viser til punkt 3 i virksomhetens rutine for kameraovervåking.

Utlevering av kameraopptak er en ny behandling som krever et nytt behandlingsgrunnlag. I virksomhetens rutine for kameraovervåking er det angitt at utlevering kun kan skje ved skriftlig grunnlag for utlevering. Det er uklart hva virksomheten legger i denne formuleringen. Dersom grunnlaget for utlevering er samtykke fra den registrerte, foreligger det rutiner for utleveringen. Rutinene oppstiller et unntak fra kravet om skriftlig grunnlag for utlevering dersom mottakeren er politiet, og utleveringen skjer i forbindelse med etterforskning av en straffbar handling eller ulykke.

Virksomheten har selv ikke fremhevet at de har behandlingsgrunnlag for utleveringen, men derimot meldt utleveringen som et avvik til Datatilsynet. Utleveringen beskrives i avviksmeldingen som et avvik fra virksomhetens interne rutiner. Vi legger til grunn at virksomheten selv ikke vurderer at den har behandlingsgrunnlag for utleveringen.

Vi vil likevel foreta en selvstendig vurdering av dette vilkåret. Vi legger til grunn at det aktuelle behandlingsgrunnlaget for utlevering er artikkel 6 nr. 1 bokstav f (se vår presentasjon av bestemmelsen og den interesseavveiningen som den legger opp til, over i avsnitt 3.1). Dette er i tråd med Personvernemndas praksis i tilsvarende saker.⁵ Interessene til virksomheten for behandlingen av personopplysninger må her veies mot de registrertes rett til personvern. Det skal legges særlig vekt på den registrertes interesser og grunnleggende rettigheter dersom den registrerte er et barn.

⁴ Article 29 Data protection working party, 17/EN WP 253, «Guidelines on the application and setting of administrative fines for the purposes of the Regulation 2016/679», adoptert av Personvernrådet 3. oktober 2017

⁵ PVN-2019-09

Lovens krav om at behandlingen må være nødvendig for formål knyttet til den behandlingsansvarliges berettigede interesse, innebærer at interessen som forfølges av den behandlingsansvarlige må være lovlig og reelt begrunnet i virksomheten. Både rettslige, økonomiske eller ikke-materielle interesser kan være berettigede, jf. Personvernrådets «Guidelines 3/2019 on processing of personal data through video devices», avsnitt 18. Nødvendighetsvilkåret innebærer videre et krav om at formålet ikke kan oppnås på en mindre personverninngripende måte.

Det første spørsmålet er om behandlingen er nødvendig for formål knyttet til den behandlingsansvarliges berettigede interesse. Formålet med utleveringen var å identifisere personer som stjal fra butikken. Det er klart at dette er i butikkens interesse å avdekke hvem som har utført tyverier i virksomheten. Det er imidlertid klart at det ikke er nødvendig å utlevere kameraopptak til utenforstående, all den tid det vil kunne være mulig å oppklare tyveriet og identifisere personene ved å anmelde forholdet til politiet. En anmeldelse vil kunne innebære at virksomheten må utlevere opptakene til politiet, for å sikre politiets etterforskning av forholdet. Det kan derfor stilles spørsmål ved om utleveringen er nødvendig for å forfølge virksomhetens interesse.

Datatilsynet mener at de registrertes rett til personvern i det foreliggende tilfellet uansett veier tyngre enn virksomhetens interesse. Hvorvidt behandlingen er nødvendig for å forfølge virksomhetens interesse er derfor ikke relevant.

I denne vurderingen legger vi vekt på de registrertes rimelige forventninger, i tråd med Personvernrådets «Guidelines 3/2019 on processing of personal data through video devices» avsnitt 35. Vi legger til grunn at det er skiltet i butikkene at det foregår kameraovervåking, i tråd med virksomhetens interne rutiner for kameraovervåking punkt 1.

Personer som oppholder seg i butikken har dermed en rimelig forventning om at de blir filmet. Kameraovervåking i butikk er ikke uvanlig. Det vil heller ikke være uvanlig at en butikk med kameraovervåking som fanger opp et tyveri eller andre ulovlige handlinger, utleverer opptakene til politiet. De fleste har imidlertid ingen forventning om at slike opptak utleveres til andre personer som ikke jobber for politiet eller har noen annen form for befatning med forfølgelse av straffbare forhold. Slik avviksmeldingen fra virksomheten viser, tar det ikke lang tid fra den opprinnelige utleveringen til opplysningene når den registrerte selv. Dette viser skadepotensialet ved utlevering av personopplysninger mellom mobiltelefoner.

Datatilsynet viser til Personvernemndas avgjørelse i PVN-2019-09. Faktum i nemndsavgjørelsen og denne saken er noe forskjellige. I nemndsavgjørelsen publiserte butikken et stillbilde fra et overvåkingskamera på Facebook, med formål om å identifisere en person som stjal julepynt utenfor butikken. En publisering på Facebook vil raskt nå et stort antall personer. En deling av et bilde fra en mobiltelefon til en annen vil gjennom ett trinn kun nå en person, og vil ikke ha den samme funksjonen som tilsvarer en «offentlig gapestokk». Samtidig mister avsenderen raskt kontrollen over personopplysningene, og det er enkelt å dele disse videre. Det beskrevne i avviksmeldingen og redegjørelsen i den foreliggende saken viser

nettopp dette. Skadepotensialet ved en utlevering, og inngrepet i den enkeltes personvern, vil oppleves som stort.

Datatilsynet legger stor vekt på at de avbildede er barn. Det følger av personvernforordningens fortalepunkt 38 at «barns personopplysninger fortjener et særlig vern, ettersom barn kan være mindre bevisste på aktuelle risikoer, konsekvenser og garantier samt på de rettigheter de har når det gjelder behandling av personopplysninger». Også barn som utfører ulovlige handlinger, som et mindre tyveri fra en butikk, har rett til personvern.

Datatilsynet legger videre vekt på at behandlingsansvarlig selv ikke har vurdert interessene som sterke nok til at det foreligger et behandlingsgrunnlag etter forordningen. Virksomheten har i avviksmeldingen dessuten vist til at utleveringen har skjedd i strid med virksomhetens egne rutiner for behandling av personopplysninger samlet inn gjennom kameraovervåking.

De registrertes personverninteresser veier i dette tilfellet tyngre enn virksomhetens interesse i å utlevere opptakene.

Vi kan heller ikke se at det er noen andre behandlingsgrunnlag som vil være mer nærliggende for utleveringen av personopplysninger.

Utleveringen er således i strid med artikkel 6 nr. 1 bokstav f.

4.3 Vurdering av lovlighetsprinsippet i artikkel 5 nr. 1 bokstav a

Kravet om at en behandling må være lovlig, innebærer at den må ha et rettslig grunnlag i personvernforordningen. En behandling av personopplysninger uten behandlingsgrunnlag vil uten videre være ulovlig, og dermed være i strid med det grunnleggende kravet i prinsippet i artikkel 5 nr. 1 bokstav a.

Som vist over finner vi at det ikke forelå et behandlingsgrunnlag for denne utleveringen, slik at behandlingen dermed er i strid med prinsippet om lovlighet.

4.4 Vurdering av om overtredelsesgebyr skal ilegges

4.4.1 Generelt om vurderingen

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr er gitt som et virkemiddel for å sikre effektiv etterlevelse og håndhevelse av personopplysningsloven. Det følger av forordningens artikkel 83 nr. 1 at hver tilsynsmyndighet skal sørge for at ilegging av overtredelsesgebyr i hvert enkelt tilfelle er «virkningsfull, står i et rimelig forhold til overtredelsen og virker avskrekkende». Dette innebærer at det må gjøres en konkret, skjønnsmessig vurdering i hver enkelt sak.

Internrettslig er overtredelsesgebyr ikke å anse som en straff, men en administrativ sanksjon. Det må imidlertid antas at overtredelsesgebyr er å anse som straff etter EMK (Den europeiske menneskerettighetskonvensjon) artikkel 6, og i samsvar med Høyesteretts praksis, jf. Rt. 2012

s. 1556. Datatilsynet legger derfor til grunn at det kreves klar sannsynlighetsovervekt for lovovertrødelse for å kunne ilegge gebyr. Saksforholdet og spørsmålet om å ilegge overtrødelsesgebyr er vurdert med utgangspunkt i dette beviskravet.

Vi mener det er nødvendig, og i samsvar med tidligere praksis, å reagere på overtrødelsene, og varsler med dette ileggelse av overtrødelsesgebyr (jf. personvernforordningen artikkel 83). Ved vurderingen har vi lagt vekt på vilkårene i forordningens artikkel 83 nr. 2. Bestemmelsen inneholder lovbestemte momenter for vår skjønnsutøvelse. Vi vil i det følgende gå gjennom de vilkårene som er relevante for faktum i denne saken.

4.4.2 Artikkel 83 nr. 2 bokstav a: «Karakteren, alvorlighetsgraden og varigheten av overtrødelsen, i det det tas hensyn til den berørte behandlingens art, omfang eller formål samt antall registrerte som er berørt, og omfanget av den skade de har lidd»

Overtrødelsen innebærer et brudd på det grunnleggende kravet om lovlighet ved en behandling. Bruddet er en utlevering uten rettslig grunnlag, som berører en gruppe personer som er gitt et særskilt vern i personvernregelverket.

Utleveringen var et engangstilfelle, men det må likevel bedømmes som alvorlig. De utleverte personopplysningene fremstiller barn i et negativt lys, som lovbrytere, uten mulighet til å ta til motmæle. Det er videre et brudd på virksomhetens interne retningslinjer for utlevering av personopplysninger fra kameraovervåkning.

Bruddet har berørt et mindre antall registrerte. Samtidig er de tre-fire personene som er avbildet på opptaket barn, som skal ha et sterkere vern mot krenkelsler av sitt personvern. Det er også uklart hvilket skadeomfang som følger av overtrødelsen. Samtidig, og som tidligere fremhevet, vil et brudd som dette kunne føre til skade på omdømmet til de registrerte, ryktespredning og offentlig uthenging. Utleveringen er i seg selv egnet til å føre til alvorlige konsekvenser. For barn vil disse konsekvensene oppleves som mer skadelige enn for voksne, som ofte har en sikrere følelse av identitet og tilhørighet.

4.4.3 Artikkel 83 nr. 2 bokstav b: «Hvorvidt overtrødelsen ble begått forsettlig eller uaktsomt»

Det dreier seg om en forsettlig overtrødelse fra butikksjefen, som handlet på vegne av forretningen, jf. bokstav b. Det var en villet handling fra en person høyt oppe i virksomhetens system, som burde hatt grundigere kjennskap til regelverket. Dette trekker i skjerpande retning.

4.4.3 Artikkel 83 nr. 2 bokstav c: «Eventuelle tiltak truffet av den behandlingsansvarlige eller databehandleren for å begrense skaden som de registrerte har lidd»

I redegjørelsen forklarer Coop Finnmark at de har kontaktet «foresatte til den personen som stjal». Det beskrives ikke hva som er gjort for å kontakte de andre personene som er avbildet på opptaket.

At virksomheten kontaktet den personen som kunne oppleve de sterkeste konsekvensene av utleveringen, må anses for å være et minstekrav til avbøtende tiltak. Det beskrives imidlertid ikke hva som har blitt kommunisert i kontakten, for eksempel om virksomheten har bedt personene som har mottatt filmen om å slette denne fra sine enheter.

Vi finner å tillegge dette momentet noe vekt i skjerpene retning. Vi har imidlertid for lite informasjon, både om funksjonen av tiltakene og innholdet i virksomhetens handlinger, til å legge videre vekt på dette momentet.

4.4.4 Artikkel 83 nr. 2 bokstav d: «Den behandlingsansvarliges eller databehandlerens grad av ansvar, i det det tas hensyn til de tekniske og organisatoriske tiltak de har gjennomført i henholdt til artikkel 25 og 32»

Virksomheten har retningslinjer for bruk av kameraovervåking, herunder regler for utlevering av opptak.

Formuleringene i retningslinjene er imidlertid uklare. Rutinene gir anvisning på at utlevering av personopplysninger kan skje når «grunnlaget for utleveringen finnes», eller om det finnes «skriftlig grunnlag for utlevering». Det gis ingen nærmere veiledning for hva et «skriftlig grunnlag» vil være.

Virksomheten opplyser i redegjørelsen datert 21. oktober at det har blitt avholdt et møte om hendelsen, der retningslinjene ble gjennomgått. Videre står det at «interne rutiner er gått gjennom i møte med alle butikksjefene». Det er ikke opplyst hvilken opplæring som har blitt avholdt i forkant av avviket, og hvordan ledelsen i virksomheten har sørget for at mellomledere, som butikksjefen, faktisk kjenner til disse.

Etter Datatilsynets oppfatning kunne virksomheten med fordel vært klarere overfor sine ansatte, herunder butikksjefer, om hvilke regler som gjelder ved behandling av personopplysninger. Uklarheter og sviktende rutiner for opplæring kan lett lede til overtredelser. Det er imidlertid vanskelig å si noe om rutinene har en sammenheng med den ulovlige utleveringen.

4.4.5 Artikkel 83 nr. 2 bokstav h: «På hvilken måte tilsynsmyndigheten fikk kjennskap til overtredelsen, særlig om og eventuelt i hvilken grad den behandlingsansvarlige eller databehandleren har underrettet om overtredelsen»

Virksomheten har selv meldt avviket til tilsynsmyndigheten. Retningslinjene peker på at det ikke kan virke formildende at en virksomhet overholder sine forpliktelser etter forordningen om å melde avvik. Dette trekker derfor hverken i skjerpene eller formildende retning

4.4.6 Artikkel 83 nr. 2 bokstav k: «Enhver annen skjerpene eller formildende faktor ved saken, f.eks. økonomiske fordeler som er oppnådd, eller tap som er unngått, direkte eller indirekte, som følge av overtredelsen»

Datatilsynet har ikke kjennskap til andre skjerpene eller formildende faktorer ved saken som vil påvirke utfallet av vurderingen.

4.4.7 Oppsummering og konklusjon

Etter en helhetsvurdering av avvikets omfang, karakter og alvorlighetsgrad, har Datatilsynet kommet til at overtredelsesgebyr bør ilegges, jf. personvernforordningen artikkel 83 nr. 2 og 5.

Vi viser til at det tidligere har blitt ilagt overtredelsesgebyr for lignende tilfeller av uautorisert utlevering, og at likhetshensyn tilsier at overtredelsen bør sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Vi har lagt særlig vekt på at det er barns personvern som er krenket av utleveringen.

5. Vurdering av gebyrets størrelse

Ved utmåling av gebyrets størrelse skal det legges vekt på de samme vurderingsmomentene som er gjennomgått i vedtakets punkt 4.2. Datatilsynet viser derfor til vurderingene gjort ovenfor. Overtredelsesgebyret skal være virkningsfullt, stå i et rimelig forhold til overtredelsen og virke avskrekkende. Dette innebærer at tilsynsmyndigheten skal gjøre en konkret, skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Utleveringen skjedde som et engangstilfelle, og opptaket ble gjennom handlingen til butikksjefen bare delt med én person. Likevel ble opptaket delt videre, og nådde til slutt barnet selv. Dette viser den reelle faren for at opplysningene spres videre. Det skal bare et par klikk til før personopplysninger er spredt til et stort antall mennesker gjennom mobiltelefon. Konsekvensen av delingen av opptaket er at flere personer har fått innsikt i barnets handlinger.

Utleveringen gjelder barns personopplysninger, som skal nyte et særlig sterkt vern. Informasjonen i det utleverte materialet er egnet til å skade barnas omdømme, ettersom de fremstilles som butikktyster på en ufordelaktig måte. Det innebærer at overtredelsen ikke kan anses som ubetydelig.

Det er videre snakk om en forsettlig overtredelse, utført av en person i en ledende stilling. Det er virksomhetens, og den som handler på virksomhetens vegnes, ansvar å sette seg inn i reglene for kameraovervåking, herunder reglene for utlevering.

Også virksomhetens økonomiske evne vil være av betydning, selv om det ikke er aktuelt å utnytte det spennet i overtredelsesgebyrets størrelse som følger av artikkel 83. nr. 5. Virksomheten hadde driftsinntekter på kr. 1 033 257 000 i 2018. Resultatet var kr. 52 489 000.⁶

Liknende saker, som den tidligere nevnte PVN-2019-09, omhandlet virksomheter med betydelig lavere omsetning. I PVN-2019-09 hadde virksomheten et driftsresultat på kr 1,5 millioner. Gebyret ble satt til kr 50 000. Coop Finnmarks SAs økonomiske situasjon er i en særstilling. For at gebyret skal oppleves som et onde, slik at de preventive hensynene bak overtredelsesgebyr som reaksjonsform ivaretas, må gebyret ligge høyere enn det som tidligere har vært tilfelle.

Datatilsynet varsler derfor et gebyr på kr 400 000.

6. Orientering om videre fremdrift

Dette er et forhåndsvarsel (jf. forvaltningsloven § 16). Dersom dere har merknader til dette varselet, må dere sende oss en tilbakemelding om dette så snart som mulig og senest innen **25. mars 2020**.

7. Innsyn og offentlighet

Dere har rett til innsyn i sakens dokumenter (jf. forvaltningsloven § 18). Vi vil også informere dere om at alle dokumentene i utgangspunktet er offentlige (jf. offentlighetsloven § 3.) Dersom dere mener det er grunnlag for å unnta hele eller deler av dokumentet fra offentlig innsyn ber vi dere om å begrunne dette.

Hvis dere har spørsmål, kan dere ta kontakt med Embla Helle Nerland på telefon 22 39 69 54.

Med vennlig hilsen

Jørgen Skorstad
avdelingsdirektør

Embla Helle Nerland
juridisk rådgiver

⁶ Tallene er hentet fra proff.no per 13.01.2020